

İfade ve Basın Özgürlüğü Gündemi

EKİM - KASIM - ARALIK 2021

BAĞIŞTIL GELECEKÇİLİK PLATFORMU

İçindekiler

Editörden	3
2021'in Son Çeyreğinde Basın Özgürlüğü Ortamı	5
Yasal Düzenlemeler ve Siyasi Gelişmeler	8
Danıştay'ın Basın Kartı ve Emniyet Genelgesi Kararları	
Siyasi ve İdari Baskılar	
AİHM ve Yüksek Yargı Kararları	11
AİHM Kararları	
Anayasa Mahkemesi Kararları	
Yargısal İhlaller	14
Rakamlarla Gazeteci Yargılamaları: Davalar, Cezalar, Beraatlar	
Gözaltı ve Soruşturmalar	
Tutuklamalar ve Tahliyeler	
Yargılamalarda Neler Oldu?	
Gazetecilere Yönelik Saldırı ve Engellemeler	34
RTÜK ve BİK Cezaları	38

Punto 24 Bağımsız Gazetecilik Derneği (P24) bünyesinde 2017 yılından beri çalışmalarını sürdüren Expression Interrupted platformu olarak 2021 yılının ilk İfade ve Basın Özgürlüğü Gündemi raporuyla karşınızdayız. Çalışma, Ekim, Kasım ve Aralık aylarını kapsamakta.

Raporda Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğü ortamını mümkün olduğunca geniş bir çerçeveden incelemeye çalıştık. Yargılamalar Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğü üzerindeki en yaygın baskı aracı olmayı sürdürüyor. Dolayısıyla raporumuzda bu üç aylık süre içerisinde görülen gazeteci davalarından derlenen istatistikler ve davalara dair ayrıntılı bilgiler bulacaksınız. Davaların arasında maruz kaldıkları ihlallerden dolayı gazeteciler tarafından açılanlar da bulunmakta. Elbette basın ve ifade özgürlüğünü hedef alan baskılar yargılamalarla sınırlı değil. Kısıtlayıcı yasal mevzuatın yanı sıra devlet kurumları ve yetkililerinin tutum ve faaliyetleri basın ve ifade özgürlüğü ile halkın haber alma özgürlüğü alanındaki genel yasal ve siyasi çerçeveyi belirlemekte. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ilgili hukuki içtihadı oluştururken Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ile Basın İlan Kurumu (BİK) gibi düzenleyici kurumlar da ceza politikalarıyla medya kuruluşları üzerinde mali baskı oluşturup bu kuruluşları yayın çizgilerini belli siyasi kriterlerle uyumlu hale getirmeye zorlayabiliyor. Öte yandan gazetecilere yönelik polis şiddeti ve sivil kişiler tarafından düzenlenen fiziksel saldırılar da Türkiye'deki basın özgürlüğü ortamının giderek daha vahim boyutlara ulaşan bir unsuru. Tüm bu başlıkları raporumuzda ayrıntılarıyla işlemeye çalıştık.

Rapordaki bilgiler Expression Interrupted tarafından yürütülen kapsamlı dava takip ve açık kaynak bilgi kaynaklarının takibi çalışmalarına dayanmakta. Bahsi geçen çalışmalarımızı

ayrıntılı olarak [internet sitemiz](#) üzerinden de takip edebilirsiniz. Benzer şekilde, rapordaki verilerin Expression Interrupted ekibi tarafından yürütülen dava ve gündem takip çalışmalarından elde edilen verilerle sınırlı olduğunu hatırlatmak isteriz. Bu nedenle raporun ilgili gelişmelerin tümünü kapsamaması beklenmemeli.

Raporun, bu alanda üretilen diğer değerli çalışmalara ve daha da önemlisi Türkiye’de basın ve ifade özgürlüğünün Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve uluslararası insan hakları standartlarına uygun biçimde tesis edilmesine katkıda bulunması umuduyla.

2021'İN SON ÇEYREĞİNDE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ORTAMI

2021'in son çeyreğinde hükümet yetkililerinin sosyal medyayı hedef alan açıklamaları basın ve ifade özgürlüğüne yönelik kaygıları artırırken Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) aynı dönemde verdikleri bazı önemli kararlar bu özgürlüklerin korunmasına yönelik kazanımlar olarak kayıtlara geçti.

Danıştay, gazetecilerin turkuaz basın kartı almalarını zorlaştıran değişikliklere karşı açılan davada itirazları haklı bulup Basın Kartı Yönetmeliği'nin yürütmesini durdururken haber takibi sırasında gazetecilere yönelik polis şiddetini meşrulaştırdığı gerekçesiyle eleştirilen Emniyet Genelgesi hakkında da benzer bir karar aldı. Anayasa Mahkemesi, erişim engelleme kararlarını hak ihlali olarak değerlendirdiği içtihat niteliğindeki pilot kararında yasaklara dayanıklık eden yasa hükmünün de değiştirilmesi gerektiğini belirtti. AİHM ise "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasına dair içtihadını ilk kez ortaya koyduğu Vedat Şorli kararında hak ihlaline hükmetti ve Türk Ceza Kanunu'nun ilgili 299. maddesinin değiştirilmesi gerektiğini belirtti. Bu kararların sahadaki baskıcı idari ve yargısal uygulamaları ne kadar değiştireceği ise elbette büyük bir soru işareti.

Öte yandan, üst düzey hükümet yetkililerinin sosyal medyaya yönelik açıklamaları, Türkiye'de medya kuruluşlarının tamamına yakınının hükümet kontrolünde olması nedeniyle bağımsız haber ve eleştirel görüş mecrası olarak son yıllarda büyük önem kazanan internet ortamında kısıtlamaların daha da artacağı kaygılarına yol açtı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan sosyal medyanın "günümüz demokrasisi için ana tehdit kaynaklarından birine dönüştüğünü" söylerken Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun sosyal medya platformlarını "terör örgütlerine payandalık yapmakla" suçladı.

Tutuklu iş insanı Osman Kavala hakkındaki AİHM kararının uygulanmaması nedeniyle Avrupa Konseyinde Türkiye hakkında ihlal prosedürünün başlatılması süregiden baskıcı politikalar ve

hak ihlalleri nedeniyle uluslararası alanda yaşanan sorunların derinleştiğinin bir göstergesi olarak kayıtlara geçti. Türkiye bu kararla Azerbaycan'dan sonra 47 üyeli Avrupa Konseyinde hakkında ihlal prosedürüne başvuru alan ikinci ülke oldu.

2021'in son çeyreğinde toplam 203 gazeteci 98 davada hâkim karşısına çıktı. Bu, her ay ortalama 70 civarında gazetecinin 30'dan fazla davada yargılandığı anlamına geliyor

Gazetecilere yönelik yargısal baskılara bakıldığında, tutuklu gazeteci sayısındaki düşüş sürecinin yavaşladığı görülmekte. 2016'dan beri cezaevinde bulunan çok sayıda gazeteci infaz sürelerinin tamamlanması nedeniyle sene başından bu yana özgürlüğüne kavuşmuştu. Ancak bu son üç aylık dönemde bu tahliyeler azaldı ve sadece bir gazeteci cezasını tamamlayıp serbest kaldı. Böylece, sene başında 87 olan tutuklu gazeteci sayısı yıl sonu itibarıyla 58'e geriledi.¹ Öte yandan, tutuklamalardaki düşüşe rağmen yargılamalar hız kesmeden devam ediyor. Raporun ilgili bölümlerinde de görüleceği üzere, 2021'in son üç ayında 98 gazeteci davası görüldü. Bu davalarda yedisi yabancı ülke vatandaşı en az 203 gazeteci yargılandı. Bu, yılın son çeyreğinde her ay ortalama 70 civarında gazetecinin 30'dan fazla davada yargılandığı anlamına geliyor.

Yargılamaların sonucunda 36 gazeteci beraat ederken 18 gazeteci hakkında toplam 24 yıl 5 ay 9 gün hapis ve 22 bin 660 TL para cezası verildi. 17 gazeteci hakkında 10 yeni dava açılırken 16 gazeteci hakkında soruşturma başlatıldı. 13 gazeteci ise haber takibi sırasında ya da haklarında açılan soruşturmalar kapsamına gözetilme alındı.

Yargılamalar sonucunda 18 gazeteciye toplam 24 yıl 5 ay 9 gün hapis cezası verildi. 17 gazeteci hakkında yeni dava açıldı. 13 gazeteci gözetilme alındı, 16 gazeteci hakkında soruşturma başlatıldı

Öte yandan, gazetecilerin haklarındaki ihlaller nedeniyle açtıkları davalar da bu dönemde görüldü. Gazeteci ve akademisyen Mehmet

¹ Ayrıntılı liste için bkz. <https://expressioninterrupted.com/tr/liste.php>

Altan'ın tutukluluğuna karşı Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından verilen kararları uygulamayan hâkimlere karşı açtığı dava Yargıtay'da başladı. *Yeniçağ* gazetesi yazarı Yavuz Selim Demirağ'ın 2019'da evinin önünde uğradığı saldırı sonrası faillere karşı açtığı davanın görülmesine saldırıdan neredeyse 2,5 yıl sonra Ankara'da başladı. İlk duruşma sonrası mahkeme davanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesi talebini kabul etti. Gazeteci Beyza Kural'ın 2015'te maruz kaldığı polis müdahalesi nedeniyle Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının ardından ilgili polisler açtığı davanın görülmesine ise sanık polislerin yokluğunda devam edildi. Müyesser Yıldız'ın İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya açtığı dava Soylu aleyhine mahkûmiyetle sonuçlanırken Adnan Bilen'in tutukluluk sürecinde yaşanan usul ihlalleri nedeniyle Van'da açtığı dava ise mahkeme tarafından reddedildi.

Medya üzerindeki mali baskıların en önemli araçlarından biri olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) cezaları bu dönemde de hız kesmedi. RTÜK'ün 2021 faaliyetlerine yönelik kamuoyuyla paylaşılan veriler ise kuruma yönelik siyasetleşme ve ayrımcılık eleştirilerini körükledi. RTÜK Üyesi İlhan Taşcı'nın paylaştığı verilere göre RTÜK'ün 2021 yılında verdiği 71 ceza kararının tamamı eleştirel yayın yapan kanallara yönelik oldu.

Bu üç aylık dönemde gazeteciler medya sektörü içinde yaşanan gelişmelerin de mağduru oldu. *Cumhuriyet* gazetesi ve Gazete Duvar haber sitesinde yönetimle yaşanan anlaşmazlıklar onlarca gazetecinin istifası ve işsiz kalmasıyla sonuçlandı.

Gazetecilerin özellikle haber takibi sırasında yaşadıkları şiddet sorunu bu dönemde de devam ederken bu kez saldırılardan birinin failinin kıdemli bir gazeteci olması tepkilere neden oldu. Ciner Medya Grubu Ankara Temsilcisi Muharrem Sarıkaya, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin'le söyleşi sırasında ses sorununu çözmeye çalışan İhlas Haber Ajansı (İHA) çalışanı Ahmet Demir'e tokat attı. Sarıkaya, gazeteci örgütlerinin yoğun tepkisine neden olan olayın ardından özür diledi ve görevinden istifa etti.

YASAL DÜZENLEMELER VE SİYASİ GELİŞMELER

Danıştay'ın Basın Kartı ve Emniyet Genelgesi Kararları

Rapora konu üç aylık dönemde basın ve ifade özgürlüğünü düzenleyen mevzuatta herhangi bir değişiklik yapılmadı ancak Danıştay son dönemde çıkarılan ve gazeteciler üzerindeki baskıyı artırdığı için yoğun biçimde eleştirilen iki düzenlemenin yürütmesini durduran kararlar aldı.

Danıştay ilk olarak Emniyet Genel Müdürlüğünün eylemlerde görüntü ve ses kaydı alınmasını yasaklayan 27 Nisan 2021 tarihli genelgesinin yürütmesini oybirliğiyle durdurdu. Genelge, Anayasaya aykırı olduğu, gazetecilere haber takibi esnasında uygulanan polis şiddetini meşrulaştırdığı ve bu şiddetin daha da artmasına yol açtığı gerekçesiyle gazeteciler ve basın meslek örgütleri tarafından eleştirilmekteydi. Danıştay 10. Dairesinin kararında, "Söz konusu genelge ile getirilen düzenlemelerin temel hak ve hürriyetlerden olan haberleşme hürriyeti ile basın hürriyetine yönelik kural ve sınırlamalar getirildiği anlaşılmıştır. Bu haliyle yasa organının tasarrufu niteliğindeki kanun yerine yürütme organına dahil Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından genelge niteliğinde bir düzenleme ile temel hak ve hürriyetlere sınırlama getirilmesinde Anayasaya uyarlılık bulunmamaktadır" denildi.

Basın özgürlüğü açısından bir kazanım olarak görülen ikinci kararda ise Danıştay 10. Dairesi, Basın Kartı Yönetmeliği'nin yürütmesini durdurdu. Karar, 20 Mayıs 2021 tarihinde Basın Kartı Yönetmeliği'nde yapılan ve gazetecilerin resmi basın kartı almalarını zorlaştıran değişikliklerin iptali talebiyle Türkiye Gazeteciler Sendikası, Gazeteciler Cemiyeti Derneği ve Türkiye Foto Muhabirleri Derneği tarafından açılan davada alındı. Danıştay kararında "İletişim Başkanlığının yetkisinin kart vermekle sınırlı olduğu; kartın kimlere verileceği, hangi hâllerde basın kartının iptali gerekeceğinin belirlenmesi konusunda yetkisinin olmadığı ve Anayasanın 13.

maddesi ve 26. maddesinin 4. fıkrası gereğince bu belirlemelerin bizzat kanunla yapılması gerektiği" belirtildi.

Siyasi ve İdari Baskılar

Rapora konu dönemde üst düzey hükümet yetkililerinin sosyal medyaya yönelik sert ifadeler içeren açıklamaları haber ve eleştirel görüş mecrası olarak son yıllarda büyük önem kazanan internet ortamında kısıtlamaların daha da artacağı kaygılarına yol açtı.

2020 yılında, sosyal medya platformlarına Türkiye'de temsilci atama gibi bazı yükümlülükler getiren bir sosyal medya yasası yürürlüğe girmişti ancak yasanın sonuçlarından yeterince memnun olmayan hükümet, hâlihazırda "dezenformasyonun önlenmesi" amacıyla yeni bir yasa hazırlamakta. İçeriği hakkında henüz bir açıklama yapılmamış olsa da yeni yasanın sosyal medya platformları, kullanıcıları ve haber sitelerine yeni kısıtlamalar getirmesi bekleniyor.

11 Aralık'ta Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığınca düzenlenen Uluslararası Stratejik İletişim Zirvesi'ne (Stratcom Summit '21) bir video mesaj gönderen Cumhurbaşkanı Erdoğan, hükümetin sosyal medya ve internet haberciliği konusundaki görüşlerini bir kez daha dile getirdi. Sosyal medyanın "günümüz demokrasisi için ana tehdit kaynaklarından birine dönüştüğünü" ifade eden Erdoğan "Özellikle sosyal medya mecralarının yaygınlaşmasıyla birlikte yalanın, üretilmiş haberlerin, dezenformasyonun hızla yayıldığını görüyoruz" diye konuştu. Erdoğan, "Yükselen dijital faşizm ve yalan haber furyası karşısında bizim gibi dünyanın gelişmiş demokrasileri de teyakkuz halindedir" dedi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun sosyal medya platformlarını "terör örgütlerine payandalık yapmakla" suçlarken Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) Grup Başkanvekili Mahir Ünal da dezenformasyonun "bir terör biçimi" olduğunu söyledi ve "dezenformasyonla mücadele kanunuyla ilgili de yeni bir düzenleme kaçınılmaz" ifadelerini kullandı.

Rapora konu dönemde hükümet yetkililerinden gelen bu açıklamalar genel olarak baskı ortamının daha da derinleşmesine hizmet ederken bir yandan da gazeteciler siyasetçilerin ve devlet kurumlarının şikâyetiyle açılan soruşturmalara maruz kaldı. *Habertürk* yazarı Sevilay Yılman hakkında iki köşe yazısı nedeniyle İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun suç duyurusunun ardından, gazeteciler Begümhan Aydoğan ve Barış Pehlivan hakkında ise Jandarma Genel Komutanlığının şikâyetiyle soruşturma başlatıldı.

YouTube üzerinden sokak röportajları yayımlayan yayıncılar Hasan Köksoy, Mehmet Koyuncu, Arif Kocabıyık ve kameraman Turan Kural evlerine düzenlenen baskınlarda gözaltına alınırken gözaltına alınma sebeplerinin AKP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK) üyesi Mücahit Birinci'nin suç duyurusuyla açılan bir soruşturma olduğu bildirildi.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ise "sosyal medya ve yayın organları üzerinden kur hareketlerini manipüle etmeye yönelik paylaşımları" nedeniyle aralarında gazeteciler Şeref Oğuz, Mustafa Sönmez, Alican Uludağ, Erk Acarer, Emin Çapa ve Güldem Atabay'ın da bulunduğu 26 kişi hakkında suç duyurusunda bulundu.

Rapora konu dönemde akreditasyon yasakları da kayda geçti. *Cumhuriyet* gazetesi, FOX TV ve Anka Haber Ajansı muhabir ve kameramanlarının Anıtkabir'de 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla düzenlenen töreni takip etmesi İletişim Başkanlığı tarafından uygulanan akreditasyon gerekçesiyle engellendi.

Tunceli'de ise Adalet Bakanı Abdülhamit Gül'ün ziyareti sırasında bölgedeki gazetecilere 5 Ocak 2020'den beri kayıp olan üniversite öğrencisi Gülistan Doku hakkında soru sorulmaması yönünde valilik tarafından uyarı yapıldığı iddia edildi. Tunceli Gazeteciler Derneği Başkanı Ferit Demir iddiayı doğruladı. Demir, bir gazetecinin valilik özel kalem müdürü tarafından arandığını, kendisinin soru soracağını ifade etmesi üzerine bakanın programının basına kapatıldığını söyledi.

AİHM VE YÜKSEK YARGI KARARLARI

AİHM Kararları

Uygulanmayan kararlar: Kavala başvurusunda ihlal prosedürü başlatıldı

AİHM'nin tutuklu iş insanı Osman Kavala ve tutuklu Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş başvurularında verdiği kesinleşmiş ihlal kararları, rapora konu üç aylık dönemde de uygulanmadı. AİHM kararlarının uygulanmasını denetlemekten sorumlu olan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 30 Kasım-2 Aralık tarihli toplantısında Kavala'nın serbest bırakılması kararını uygulamayan Türkiye için "ihlal prosedürü" **başlattı**. Türkiye, böylece, Avrupa Konseyinde Azerbaycan'dan sonra ihlal sürecine tabi tutulan ikinci ülke oldu.

Komite bu kapsamda AİHM kararlarını uygulama yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğinin tespiti amacıyla 2 Şubat 2022'deki toplantısında Kavala davasını AİHM'ye taşıma niyetini Türkiye'ye resmi olarak bildirdi ve Türkiye'den 19 Ocak 2022'ye kadar görüşünü iletmesini istedi. Toplantıda 47 üyeli Avrupa Konseyinde 35 ülke ihlal prosedürünün başlatılması yönünde oy kullandı.

Kasım 2016'dan bu yana cezaevinde bulunan Selahattin Demirtaş'ın başvurusunu da görüşen Bakanlar Komitesi, Türkiye'ye Demirtaş'ın derhal serbest bırakılması yönündeki çağrısını **yineledi**. Komite, Demirtaş davasının Mart 2022'de gerçekleşecek toplantıda yeniden ele alınmasını kararlaştırdı.

Devam eden davalar ve yeni kararlar

AİHM ilk "Cumhurbaşkanına hakaret" kararında ihlale hükmetti:

Raporlama döneminde AİHM Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 299. maddesinde düzenlenen "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla ilgili uzun zamandır beklenen **kararını** açıkladı. Vedat Şorli başvurusunda Mahkeme, 2014 ve 2016 yılında Facebook hesabında yaptığı iki paylaşım nedeniyle başvurusunun "Cumhurbaşkanına

hakaret" suçlamasıyla iki ay iki gün tutuklu kalmasını, 11 ay 20 gün hapis cezası almasını ve hükmün açıklanmasının beş yıl süreyle geri bırakılmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğüne aykırı buldu. Anayasa Mahkemesinin başvuruçunun iddialarını temellendiremediği gerekçesiyle kabul edilemez bulunduğu başvuruya ilişkin karar, AİHM tarafından oy birliği ile alındı. Kararla ilgili ayrıntılı değerlendirmeyi insan hakları hukukçusu Benan Molu tarafından kaleme alınan "[AİHM'nin ilk Cumhurbaşkanı'na hakaret kararı: TCK 299 değiştirilmeli](#)" başlıklı yazımızda bulabilirsiniz.

Nazlı Ilıcak'ın başvurusunda beş yıl sonra ihlal kararı: AİHM, 15

Temmuz darbe girişimi sonrası tutuklanan gazeteci Nazlı Ilıcak'ın tutukluluğunun özgürlük ve güvenlik hakkı (AİHS 5/1) ile ifade özgürlüğünü (AİHS 10) ihlal ettiğine oy çokluğuyla **karar verdi**. Türkiyeli yargıç Saadet Yüksel'in muhalefet şerhi koyduğu karar oy çokluğuyla alındı. 19 Aralık 2016 tarihinde yapılan başvuruyu beş yıl sonra karara bağlayan AİHM, Ilıcak'ın "örgüt üyeliği" veya "darbeye teşebbüs" suçlarını işlediğini gösteren makul bir sebep bulunmadığına, tutuklamanın sadece şüpheye dayandırıldığına hükmetti. Mahkeme, Türkiye'nin Ilıcak'a 16 bin Euro manevi tazminat ödemesine hükmetti.

Yasin Özdemir başvurusunda ihlal kararı: AİHM, Yasin Özdemir isimli

vatandaşın 2015 yılında yaptığı sosyal medya paylaşımları nedeniyle 2016 yılındaki darbe girişiminden sonra mahkûmiyet alması nedeniyle AİHS'nin ifade ve düşünce özgürlüğüyle ilgili 10. maddesinin ihlal edildiğine **hükmetti**. Özdemir, Isparta Asliye Ceza Mahkemesinde yargılandığı davanın Kasım 2016'da görülen karar duruşmasında "suçu ve suçluyu övmek" (TCK 215) suçlamasıyla 7 ay 15 gün hapis cezasına çarptırılmış, hükmün açıklanması geri bırakılmıştı. Özdemir'in Anayasa Mahkemesine yaptığı başvuru ise reddedilmişti.

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi, rapora konu dönemde erişim engelleme kararlarına yönelik içtihat niteliğinde bir ihlal kararına imza atarken 3 yıl 10 ay

tutuklu kalan gazeteci Cemal Azmi Kalyoncu'nun başvurusunda ise ihlal bulunmadığına hükmetti.

Erişim engelleme kararları basın ve ifade özgürlüğünün ihlali:

Anayasa Mahkemesi, aralarında Gazete Duvar, Diken, Sol.org.tr, *BirGün*, Artı Gerçek ve tarımdanhaber sitelerinin bazı haberleri ile gazeteci Çiğdem Toker'in *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan bir köşe yazısının bulunduğu toplam 129 URL adresine getirilen erişim engelleri hakkında yapılan başvuruları tek bir dosyada birleştirerek verdiği kararda hak ihlali bulunduğuna hükmetti. Anayasa Mahkemesi, içtihat niteliğindeki **pilot kararda** sulh ceza hâkimliklerinin verdiği erişim engelleme kararları nedeniyle Anayasa'nın 26 ve 28. maddelerinde yer alan ifade ve basın özgürlüğü ile 40. maddede güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine hükmetti. Kararda engelleme kararlarının dayandırıldığı 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin değiştirilmesi gerektiği belirtildi. Mahkeme, "Söz konusu maddenin ifade ve basın özgürlüklerinin korunmasına ilişkin temel güvencelere sahip olmadığı ve bu nedenle ihlalin doğrudan kanundan kaynaklandığı sonucuna varılmıştır" ifadelerini kullandı.

Ancak karar gereğince Anayasa Mahkemesinin Meclis yasada değişiklik yapana kadar bir yıl boyunca önündeki diğer erişim yasağı başvurularına bakmayacak olması eleştirilere neden oldu. Konuyla ilgili yorum ve ayrıntıları ilgili [haberimizde](#) bulabilirsiniz.

Cemal Azmi Kalyoncu kararı: Anayasa Mahkemesi, kamuoyunda "FETÖ medya yapılanması davası" olarak anılan dava kapsamında 3 yıl 10 ay süreyle tutuklu kalan gazeteci Cemal Azmi Kalyoncu'nun başvurusunu **reddetti**. Mahkeme, tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği ve tutuklanma dolayısıyla ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna oy birliğiyle karar verdi. Kararda, "Darbe teşebbüsünün veya FETÖ/PDY ile bağlantılı soruşturmaların kapsamı ve niteliği ile örgütün özellikleri dikkate alındığında bu soruşturmaların diğer ceza soruşturmalarına göre çok daha zor ve karmaşık olduğu ortadadır" denildi.

YARGISAL İHLALLER

Rakamlarla Gazeteci Yargılamaları: Davalar, Cezalar, Beraatlar

Gazetecilerin Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamındaki suçlar başta olmak üzere çeşitli suçlamalarla yargılandıkları davalar yılın bu son üç aylık döneminde de hız kesmeden devam etti. Expression Interrupted tarafından yürütülen dava ve gündem takip çalışmalarından elde edilen verilere göre, Ekim, Kasım ve Aralık ayları boyunca gazetecilerin yargılandığı 98 davada toplam 111 duruşma görüldü. Bu davalarda en az 203 gazeteci sanık olarak hâkim karşısına çıktı. Yargılanan gazetecilerin yedisi ("Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla yargılanan Fransız Charlie Hebdo dergisinin karikatürist ve yöneticileri Julien Serignac, Gérard Biard, Laurent Sourisseau ve Alice Petit ile Diyarbakır'da yargılamaları süren Vice News ekibi üyeleri Philip John Pendlebury, Jake Hanrahan ve Mohammed İsmael Rasool) yabancı ülke vatandaşı.

Rakamların ortalamasına kabaca bakıldığında, 2021'in geri kalanına benzer biçimde yılın son çeyreğinde de her ay ortalama 70 civarında gazetecinin 30'dan fazla davada yargılandığı ortaya çıkmakta.

Yargılamaların sonucunda toplam 26 dava karara bağlandı. Bu davalarda 36 gazeteci beraat ederken 18 gazeteci hakkında ise toplam 24 yıl 5 ay 9 gün hapis ve 22 bin 660 TL para cezası verildi. Mahkûmiyet kararlarının çoğunda cezanın ertelenmesi ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildi. Bir gazeteciye tazminat talebiyle açılan dava ise mahkeme tarafından reddedildi.

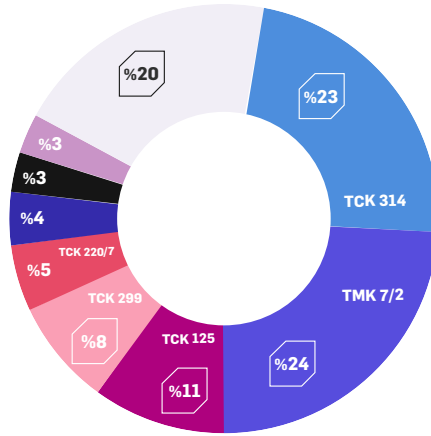
Yargılamalarda en sık kullanılan suçlamalar, önceki dönemlerde olduğu gibi bu son üç aylık dönemde de terör suçlamaları oldu. Expression Interrupted tarafından yürütülen dava takip ve açık kaynak takip çalışmaları sonucunda elde edilen verilere göre, TMK ve Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) terör suçlarını düzenleyen maddeleri son üç çeyrekte görülen 98 davada en az 84 kez kullanıldı. Bu suçlamalar arasında "terör örgütü propagandası yapmak" (TMK 7/2) ve "terör örgütü üyeliği" (TCK 314) sırasıyla 36 ve 35'er kez kullanılırken

“terör örgütüne üye olmadan yardım” (TCK 220/7) suçlaması sekiz, “terörle mücadelede görev alanları hedef gösterme” (TMK 6/1) suçlaması üç ve “terör örgütlerinin açıklamalarını basmak veya yayınlamak” (TMK 6/2) suçlaması da en az iki davada kullanıldı.

Terör suçlamalarını 98 davada toplam 16 kez kullanılan

“kamu görevlisine hakaret” (TCK 125) ile 12 kez kullanılan “Cumhurbaşkanına hakaret” (TCK 299) suçlamaları takip etti. Kullanılan diğer suçlamalar ise “2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet,” “görevi yaptırmamak için direnme” (TCK 265) ve Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşağılama” (TCK 301) oldu. Bu suçlamalar, sırasıyla, en az altı, beş ve dörder kez kullanıldı.

Gazeteci davalarında en sık kullanılan suçlamalar

■ Türk milletini ve devletin kurumlarını aşağılama **TCK 301**

■ Görevi yaptırmamak için direnme **TCK 265**

◆ 2911 Sayılı Kanun'a muhalefet

■ Üye olmadan örgüte yardım **TCK 220/7**

■ Terör örgütü üyeliği **TCK 314**

■ Terör örgütü propagandası yapmak **TMK 7/2**

◆ Kamu görevlisine hakaret **TCK 125**

■ Cumhurbaşkanına hakaret **TCK 299**

◆ Diğer

2021'in son çeyreğinde ayrıca 17 gazeteci hakkında 10 dava açıldı. Bu davaların üçünün ilk duruşmaları rapora konu dönemde görüldü. Bir dava ise görülmekte olan bir başka dava dosyasıyla birleştirildi.

Yine aynı dönemde beş gazeteci sanık olarak değil gazeteci olarak maruz kaldıkları ihlaller nedeniyle hâkim karşısına çıktı.

Yargılamalarla ilgili ay bazlı ayrıntılı istatistikler şöyle:²

Ekim 2021

Ekim ayında 31 davada toplam 32 duruşma görüldü, bu davalarda en az 56 gazeteci yargılandı. Davaların 24'ü ileri tarihlere ertelenirken yedisi sonuçlandı. Sonuçlanan davaların dördünde toplam 10 gazeteci (Canan Coşkun, Can Uğur, Ali Açar, Roza Metina, Ruşen Takva, Ahmet Kanbal, Mehmet Şah Oruç, Rojda Aydın, Nurcan Yalçın, Halime Parlak) hakkında beraat kararı verilirken üç gazeteciye (Doğan Ergün, Sinan Aygül, Vedat Örüç) toplam 2 yıl 6 ay 12 gün hapis cezası ve 16 bin 660 TL para cezası verildi.

Beraat eden gazetecilerden Canan Coşkun, Can Uğur ve Ali Açar "terörle mücadelede görev alan kişileri hedef göstermek" suçlamasıyla İstanbul'da, Roza Metina ve Ruşen Takva "örgüt üyeliği" suçlamasıyla sırasıyla Diyarbakır ve Van'da, Ahmet Kanbal, Mehmet Şah Oruç, Rojda Aydın, Nurcan Yalçın ve Halime Parlak ise "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlamasıyla Mardin'de yargılanıyordu.

Haklarında mahkûmiyet kararı verilen gazetecilerden İstanbul'da yargılanan İleri Haber Genel Yayın Yönetmeni Doğan Ergün "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla 11 ay 20 gün, Kocaeli'de yargılanan Vedat Örüç ise "örgüt propagandası" suçlamasıyla 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezasına çarptırıldı. Bitlis'te yargılanan Bitlis News Genel Yayın Yönetmeni Sinan Aygül'e ise "örgüt propagandası" suçlamasıyla 16 bin 660 TL adli para cezası verildi.

² Üç aylık istatistiklerle aylık istatistikler arasındaki farklar aynı gazetecinin birden fazla davada yargılanması, bir davada birden fazla gazetecinin yargılanması ve bir davanın üç aylık süre içinde birden fazla duruşmasının görülmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

2021 EKİM

Yargılanan gazeteci sayısı	56
Dava sayısı	31
Ertelenen dava sayısı	24
Sonuçlanan dava sayısı	7
Mahkûmiyet kararı verilen dava sayısı	3
Beraat kararı verilen dava sayısı	4
Yeni dava sayısı	1

Ekim ayında görülen 31 davada gazetecilere karşı en sık kullanılan suçlamalar “örgüt üyeliği” (13 dava) “örgüt propagandası”(dokuz dava), “Cumhurbaşkanına hakaret” (dört dava) ve “2911 Sayılı Kanun’a muhalefet” (üç dava) oldu. En az ikişer davada ise “kamu görevlisine hakaret” ve “üye olmadan örgüte yardım” suçlamaları kullanıldı.

Ekim ayında ayrıca en az bir gazetecinin davası istinaf mahkemesinde karara bağlandı: Kapatılan *Azadiye Welat* gazetesi çalışanı Çetin Kurşun hakkında “örgüt propagandası” suçlamasıyla daha önce verilen hapis cezası kararını bozan istinaf mahkemesi, Kurşun'un “örgüt üyeliği” suçlamasıyla yargılanması gerektiğine hükmetti.

Yine Ekim ayında gazetecilerin maruz kaldıkları ihlaller nedeniyle açtığı iki dava da görüldü. *Yeniçağ* yazarı Yavuz Selim Demirağ'ın 10 Mayıs 2019'da evinin önünde uğradığı saldırısı sonrası faillere karşı açtığı davanın ilk duruşması saldırıdan neredeyse 2,5 yıl sonra Ankara'da görüldü. Gazeteci ve akademisyen Mehmet Altan'ın, tutukluluğuna karşı verilen AYM ve AİHM kararlarını uygulamayan hâkimlere açtığı tazminat davasının ilk duruşması, davalı hâkimlerden Orkun Dağ'ın daha sonra Yargıtay'a atanması nedeniyle Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde görüldü.

Dört gazeteci hakkında ise bir yeni dava açıldı. *Cumhuriyet* gazetesinden dört gazeteci (Genel Yayın Koordinatörü Serkan Ozan, Sorumlu Yazı

İşleri Müdürü Olcay Büyüктаş Akça, İnternet Sorumlu Haber Müdürü Ozan Yurtoğlu ve muhabir Hazal Ocak) hakkında gazetede yayımlanan haberler gerekçe gösterilerek Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın şikâyeti üzerine "hakaret ve iftira" suçlamalarıyla dava açıldı. Davanın ilk duruşması Ekim ayında görüldü.

Kasım 2021

Kasım ayında 129 gazetecinin yargılandığı 41 dava görüldü. Bu davalardan 29'u ileri tarihlere ertelenirken 12'si sonuçlandı. Mahkûmiyet kararıyla sonuçlanan beş davada altı gazeteci (Ali Arslan Dadük, Can Bedros Çapar, Fatih Tezcan, Nurcan Yalçın, Perihan Kaya, Sinan Aygül) hakkında 7 yıl 12 gün hapis cezası ve 1500 TL adli para cezasına hükmedildi. Altı davada ise toplam yedi gazeteci (Ayşe Kara, Dilgeş Ruvanas, Dindar Karataş, Fatih Gönül, Kadri Esen, Oktay Candemir, Yakup Önal) hakkında beraat kararı verildi. Bir gazeteci (Işık Kansu) hakkında açılan dava ise mahkeme tarafından reddedildi.

Beraat eden gazetecilerden Ayşe Kara "örgüt üyeliği" suçlamasıyla Diyarbakır'da; eski Dicle Haber Ajansı (DİHA) ve *Azadiye Welat* çalışanları Dilgeş Ruvanas ve Kadri Esen "örgüt propagandası" ve "kamu görevlilerini hedef göstermek" suçlamalarıyla aynı davada Şırnak'ta; Mezopotamya Ajansı muhabiri Dindar Karataş "örgüt üyeliği" suçlamasıyla Erzurum'da; DİHA eski muhabirleri Oktay Candemir ve Fatih Gönül "örgüt üyeliği" suçlamasıyla ayrı davalarda Van ve Ankara'da ve yerel gazeteci Yakup Önal "kişisel verileri hukuka aykırı olarak bir başkasına vermek veya yaymak" suçlamasıyla Tekirdağ'da yargılanmaktaydı. *Cumhuriyet* gazetesi ve gazetenin köşe yazarı Işık Kansu hakkında 2 milyon liralık tazminat talebiyle Ankara'da açılan dava ise mahkeme tarafından reddedildi.

Davaları mahkûmiyet kararlarıyla sonuçlanan gazetecilerden Hatay'da çalışan yerel gazeteciler Ali Arslan Dadük ve Can Bedros Çapar "2911 Sayılı Kanun'a muhalefet" suçlamasıyla 10'ar ay; gazeteci Fatih Tezcan "Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret" suçlamasıyla 1 yıl 6 ay (İstanbul); gazeteci Nurcan Yalçın "üye olmamakla birlikte örgüte yardım" suçlamasıyla 2 yıl 1 ay, "örgüt propagandası" suçlamasıyla

da 1 yıl 6 ay 22 gün olmak üzere toplam 3 yıl 7 ay 22 gün (Diyarbakır) ve Perihan Kaya "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla 1 yıl 20 gün (Diyarbakır) hapis cezasına çarptırıldı. Bitlis'te hâkim karşısına çıkan gazeteci Sinan Aygül'e ise 1500 TL adli para cezası verildi. Aygül hakkındaki ceza 2015 yılında "basın yoluyla hakaret" suçlamasıyla verilmiş ancak hükmün açıklanması geri bırakılmıştı. Mahkeme, Aygül'ün hükmün açıklanmasının geri bırakılma koşullarına uymadığına hükmederek cezanın uygulanmasına karar verdi.

2021 KASIM

Yargılanan gazeteci sayısı	129
Dava sayısı	41
Ertelenen dava sayısı	29
Sonuçlanan dava sayısı	12
Mahkûmiyet kararı verilen dava sayısı	5
Beraat kararı verilen dava sayısı	6
Reddedilen dava sayısı	1
Yeni dava sayısı	5

Kasım ayında görülen 41 davada 14 kez "örgüt üyeliği", 14 kez "örgüt propagandası", altı kez "kamu görevlisine hakaret" dört kez "Cumhurbaşkanına hakaret", üçer kez de "2911 Sayılı Kanun'a muhalefet," "TCK 301. maddeyi ihlal" ve "görevi yaptırmamak için direnmek" suçlamaları kullanıldı.

Kasım ayında istinaf mahkemeleri tarafından görüşülen iki gazeteci davasında ise gazeteciler aleyhine karar çıktı. *Evrensel* yazarı Yusuf Karataş'a "örgüt üyeliği" suçlamasıyla verilen 10 yıl 6 aylık hapis cezası onanırken gazeteci Selda Manduz hakkında "örgüt propagandası" suçlamasıyla yargılandığı davada verilen beraat kararı Manduz aleyhine bozuldu. Karar gereği Manduz yeniden yargılanacak.

Kasım ayında ayrıca iki gazetecinin (Müyesser Yıldız, Adnan Bilen)

yaşadığı ihlaller nedeniyle açtığı davalar görüldü. Müyesser Yıldız'ın İçişleri Bakanı Süleyman Soylu hakkında açtığı tazminat davasında mahkeme, Soylu'yu Yıldız'a 1 TL tazminat ödemeye mahkûm etti. Bilen'in tutukluluk sürecinde yaşanan usul ihlalleri nedeniyle Van'da açılan dava ise mahkeme tarafından reddedildi.

Yine bu bir aylık sürede altı gazeteci (Sibel Hürtaş, Uğur Dündar, Enes Sezgin, Sena Dolar, Nazan Sala) hakkında beş yeni dava açıldı. Ankara'da çoklu baro yasasına karşı 2020 yılında düzenlenen protesto eylemini takip ettiği sırada polisler tarafından engellenen ve darp edilerek gözaltına alınan gazeteci Sibel Hürtaş hakkında dört polisin şikâyeti üzerine "görevi yaptırmamak için direnme" suçlamasıyla dava açıldığı öğrenildi. İlk duruşması Kasım ayında görülen dava Nisan ayına ertelendi.

Sözcü gazetesi yazarı Uğur Dündar'a uluslararası kara para aklama suçlamasıyla hem Türkiye'de hem ABD'de yargılanan ve ABD'nin talebiyle Avusturya'da tutuklu bulunan Sezgin Baran Korkmaz tarafından manevi tazminat talebiyle dava açılırken kapatılan *Azadiye Welat* gazetesi çalışanı Velat Öztekin hakkında ise 2015 ve 2016'dan sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla dava açıldı. Davanın ilk duruşmasının Ocak ayında Diyarbakır'da görülmesi kararlaştırıldı.

Mezopotamya Ajansı muhabiri Muhammet Enes Sezgin ve Jin News muhabiri Sena Dolar hakkında takip ettikleri bir basın açıklaması gerekçe gösterilerek "2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlamasıyla dava açıldı. Davanın ilk duruşması Mart'ta görülecek. Gazeteci Nazan Sala hakkında kapatılan ROJ TV'de çalışmasıyla ilgili olarak "örgüt üyeliği" suçlamasıyla dava açıldı. Dava, Sala'nın Van'da iki köylünün askerler tarafından gözaltına alındıktan sonra işkence gördüğü iddialarını haberleştiren diğer gazetecilerle birlikte yargılandığı "helikopter davası" olarak bilinen dava ile birleştirildi.

Aralık 2021

Aralık ayında 67 gazetecinin yargılandığı 36 dava görüldü. Davaların 29'u ileri tarihlere ertelenirken yedisi sonuçlandı. Mahkûmiyet kararıyla

sonuçlanan beş davada dokuz gazeteci (Eray Sargın, Enver Aysever, Gülşen Koçuk, Kemal Demir, Mahir Kanaat, Metin Yoksus, Ömer Çelik, Tunca Öğreten, Zeynep Altıok Akatlı) hakkında 14 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ve 4 bin 500 TL adli para cezasına hükmedildi. Sonuçlanan davaların dördünde ise toplam 19 gazeteci (Mehmet Aslan, Kemal Karagöz, Derya Okatan, Elif Aydoğmuş, Sevdije Ergürebüz, Reyhan Hacıoğlu, Burcu Özkara, Kemal Bozkurt, Önder Elaldı, Ender Öndeş, Sinan Balık, Davut Uçar, Fırat Yeşilçınar, Zeki Erden, Doğan Güzel, Özgür Paksoy, Mesut Kaynar, Gökhan Çetin ve Gülferm Karataş) hakkında beraat kararı verildi.

Yargılaması mahkûmiyetle sonuçlanan gazetecilerden *BirGün* yazarı Zeynep Altıok Akatlı "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla 11 ay (İzmir); Jin News editörü Gülşen Koçuk "örgüt propagandası" suçlamasıyla 1 yıl 10 ay 15 gün (Diyarbakır); kapatılan TV 10 kameramanı Kemal Demir "üye olmadan örgüte yardım" suçlamasıyla 3 yıl 9 ay (İstanbul) ve "RedHack davası" olarak bilinen davada yargılanan gazeteciler Tunca Öğreten, Mahir Kanaat, Ömer Çelik, Eray Sargın ve Metin Yoksus "verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme" suçlamasıyla 1 yıl 8'er ay hapis cezasına çarptırıldı (İstanbul). Gazeteci Enver Aysever'e ise "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla yargılandığı davada 4 bin 500 TL adli para cezası verildi (İstanbul).

2021 ARALIK

Yargılanan gazeteci sayısı	67
Dava sayısı	36
Ertelenen dava sayısı	29
Sonuçlanan dava sayısı	7
Mahkûmiyet kararı verilen dava sayısı	5
Beraat kararı verilen dava sayısı	4
Yeni dava sayısı	4

Hakkında beraat kararı verilen 19 gazetecinin tamamı İstanbul'daki mahkemelerde yargılanıyordu. Mezopotamya Ajansı muhabiri Mehmet Aslan "örgüt üyeliği" suçlamasıyla; kapatılan TV 10 televizyonu çalışanı Kemal Karagöz, mahkûmiyet alan kameraman Kemal Göz'le birlikte yargılandığı davada "üye olmadan örgüte yardım" suçlamasıyla; ETHA eski Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Derya Okatan ise RedHack davasında "verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme" ve "örgüt propagandası" suçlamalarıyla yargılanıyordu. Özgür Gündem baskını davasında beraat eden *Özgür Gündem* çalışanları Elif Aydoğmuş, Sevdiye Ergürebüz, Reyhan Hacıoğlu, Burcu Özkara, Kemal Bozkurt, Önder Elaldı, Ender Öndeş, Sinan Balık, Davut Uçar, Fırat Yeşilçınar, Zeki Erden, Doğan Güzel, DİHA muhabirleri Özgür Paksoy ve Mesut Kaynar ile İMC TV muhabirleri Gülfem Karataş ve Gökhan Çetin ise "polise mukavemet" ve "hakaret" ile suçlanıyordu.

Aralık ayında görölen 36 davada en çok kullanılan suçlamalar "örgüt propagandası" (13 dava), "örgüt üyeliği" (sekiz dava), "kamu görevlisine hakaret" (dokuz dava) "Cumhurbaşkanına hakaret" (dört dava) ve "terör örgütüne üye olmadan yardım etmek" (dört dava) oldu.

Yaşadıkları ihlaller nedeniyle davacı olan iki gazetecinin (Mehmet Altan, Beyza Kural) üç davası da yine Aralık ayında göröldü. Gazeteci ve akademisyen Mehmet Altan'ın tutukluluğuna karşı Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından verilen kararları uygulamayan dönemin İstanbul 26. ve 27. Ağır Ceza Mahkemesi hâkimlerine açtığı tazminat davasının ilk duruşması İstanbul 40. Ağır Ceza Mahkemesinde göröldü. Mahkeme, görevsizlik kararıyla dosyayı Yargıtay 4. Hukuk Dairesine gönderdi. Sonradan Yargıtay üyesi olan dönemin hâkimi Orkun Dağ hakkında aynı gerekçeyle açılan ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde görölmekte olan davaya da Aralık ayı içerisinde devam edildi. Dava Ocak ayına ertelendi. Gazeteci Beyza Kural'ın 2015'te haber takibi esnasında maruz kaldığı polis şiddetiyle ilgili Anayasa Mahkemesinden çıkan ihlal kararının ardından üç polis hakkında "iş ve çalışma hürriyetinin ihlali" suçlamasıyla açılan davanın üçüncü duruşması da Aralık'ta göröldü. Sanık polisler duruşmaya katılmadı. Dava Mart 2022'ye ertelendi.

Yine Aralık ayında sekiz gazeteci (Hasan Cemal, Doğan Ergün, İzel Sezer, Alev Coşkun, Hazal Ocak, Soner Yalçın, Denizhan Erkoç, Evrim Kepenek) hakkında dört dava açıldı. T24 yazarı Hasan Cemal'e 2016 ve 2020 yıllarında yaptığı sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla dava açıldı. Davanın ilk duruşması Nisan ayında görülecek.

İleri Haber eski Genel Yayın Yönetmeni Doğan Ergün ve dönemin sorumlu yazı işleri müdürü olan mevcut Genel Yayın Yönetmeni İzel Sezer'e Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eski avukatı tarafından rüşvet pazarlığı yapıldığı iddialarının yer aldığı haberler nedeniyle dava açıldı. Gazetecilerin "alenen hakaret," kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları kaydetmek suretiyle elde edilen verileri basın ve yayın yoluyla hukuka aykırı olarak ifşa etmek" ve "iftira" ile suçlandıkları davanın ilk duruşması Aralık ayında görüldü. Dava Mart 2022'ye ertelendi.

Cumhuriyet Vakfı imtiyaz sahibi ve *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Alev Coşkun ve muhabir Hazal Ocak hakkında Demirören Medya tarafından grubun geçtiğimiz yıllarda medya, şans oyunları ve enerji gibi sektörlerdeki alımlarını finanse edebilmek için Ziraat Bankasından çektiği kredilerle ilgili bir haber nedeniyle 3 kuruş sembolik tazminat talebiyle dava açıldı. Şirket ayrıca, Ocak'ın haberini alıntılaman Odatv (Soner Yalçın) ve Medya Radar'dan da (Denizhan Erkoç) şikâyetçi olarak aynı tazminatı istedi. Dava konusu haberden iki hafta sonra aynı konuda yayımlanan bir diğer haber nedeniyle Demirören Medya Coşkun ve Hazal'ı bu kez "ticari sırların çarpıtılması" suçlamasıyla tekrar dava etti. Mahkeme iki davayı birleştirdi.

Son olarak, Bianet editörü Evrim Kepenek hakkında, çocuğunu istismar ettiği iddiasıyla tutuklanan ve daha sonra adli kontrol şartıyla serbest bırakılan Refik Y.'nin şikâyeti üzerine "hakaret" suçlamasıyla dava açıldı.

Gözetli ve Soruşturmalar

Rapora konu Ekim, Kasım, Aralık aylarında ikisi yabancı uyruklu toplam 13 gazeteci ve bir gazete dağıtıcısı gözetli altına alındı (Muhammet Enes

Sezgin, Mahmut Altıntaş, Emrullah Acar, Gözde Meydan, Öznur Değer, Hazar Dost, Mimar Kaya, Ertürk Yılmaz, Nebiye Arı, Yağmur Kaya, Hilal Işık, Özgür Ali Ağaoğlu, Suriyeli gazeteci Majed Shamaa, İsraili gazeteci Ali Mograbi). Dokuz gazeteci haber yaparken, dört gazeteci ise haklarında açılan soruşturmalar nedeniyle gözaltına alındı.

İki gazeteci (Hikmet Tunç, Burak Şefkat) ise haklarında resmi gözaltı kararı bulunmamasına rağmen ev baskınlarına maruz kaldı.

Mezopotamya Ajansı muhabirleri **Muhammet Enes Sezgin** ve

Mahmut Altıntaş, 16 Ekim'de İstiklal Caddesi'nde düzenlenen bir protesto eylemini takip ettikleri sırada gözaltına alındı. İki gazeteci, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde ifadeleri alındıktan sonra aynı akşam serbest bırakıldı. *Evensel* gazetesi Kocaeli Temsilcisi **Gözde Meydan** ve Jin News muhabiri Öznur Değer de benzer şekilde haber takibi esnasında gözaltına alındı. Meydan, lirada yaşanan değer kaybını protesto etmek için 23 Kasım'da Kocaeli'de yapılan bir gösteriyi takip ederken Değer ise 28 Kasım'da Ankara'da yine ekonomik krizle ilgili düzenlenen bir protestoyu takip ederken gözaltına alındı. Gazete Duvar muhabiri **Mimar Kaya** 5 Aralık'ta Hakkari'de çevre yolunda bir özel harekât polisi ve servis şoförü arasında yaşanan yol verme tartışmasını çekerken gözaltına alındı. Üniversite öğrencilerinin barınma şartlarını protesto etmek için Ankara'ya gitmeye çalışan "Barınamıyoruz" hareketi üyesi gruba yönelik polis müdahalesini takip eden gazeteciler **Nebiye Arı**, **Yağmur Kaya** ve **Hilal Işık** ise 12 Aralık'ta Ankara'da gözaltına alındı.

"Casusluk" suçlamasıyla Türkiye'de tutuklanan İsraili bir çift hakkında haber yapan İsraili gazeteci **Ali Mograbi** 15 Kasım tarihinde İstanbul'da canlı yayın yaptığı sırada gözaltına alındı. Mograbi tüm fotoğrafları silindikten sonra serbest bırakıldı.

Suriyeli gazeteci **Majed Shamaa**, sosyal medyada Türkiye'deki bazı mülteciler tarafından paylaşılan "muz yeme" videoları üzerine yaptığı mizah içerikli bir video nedeniyle hakkında yapılan suç duyurusu üzerine "kin ve düşmanlığa tahrik" suçlamasıyla gözaltına alındı. Savcılık ifadesinin ardından serbest bırakılan Shamaa sınır

dışı edilmek üzere Gaziantep'te geri gönderme merkezine gönderildi. 30 Ekim'de İstanbul'da gözaltına alınan Shamaa, geri gönderme merkezinden 8 Kasım tarihinde serbest bırakıldı.

Mezopotamya Ajansı muhabiri **Emrullah Acar** ve Etkin Haber Ajansı (ETHA) İzmir muhabiri **Ertürk Yılmaz** haklarında yürütülen soruşturmalar kapsamında evlerine düzenlenen polis baskınlarında gözaltına alındı. Yılmaz aynı gün serbest bırakılırken Şanlıurfa'da gözaltına alınan Acar gözaltında beş gün kaldıktan sonra mahkeme tarafından serbest bırakıldı.

Halktv.com.tr muhabiri **Hazar Dost** ise haber takibi için gittiği Antalya'da hakkında yürütülen bir soruşturma kapsamında çıkarılan yakalama kararı uyarınca havaalanında gözaltına alındı.

Van'da gazete dağıtımı yapan **Özgür Ali Ağaoğlu**, 5 Aralık'ta Van'ın İpekyolu ilçesinde dağıtım yaptığı sırada polis tarafından gerekçe gösterilmeksizin polis aracına bindirilerek emniyete götürüldü. Ağaoğlu'nun yanında bulunan 200 adet *Yeni Yaşam* ve *Xwebûn* gazetesine de el konuldu.

Rapora konu dönemde gazeteciler **Hikmet Tunç** ve **Burak Şefkat**'in evlerine herhangi bir gözaltı kararı olmaksızın polis ve jandarma baskını düzenlendi. Jin News muhabiri Hikmet Tunç'un Van'ın Edremit ilçesindeki evine "silah ve bomba ihbarı" gerekçesiyle baskın düzenlenirken Burak Şefkat'in de Mersin'de ailesinin yaşadığı eve sosyal medya üzerinden yapacağı haber yayınından hemen önce baskın yapıldı. Baskın sırasında Adana'da olan Şefkat telefonla aranarak en yakın karakola gitmesi gerektiği söylendi. Karakola giden Şefkat, burada üç saate yakın bekletildikten sonra hakkında gözaltı veya yakalama kararı olmadığı söylenerek Tarsus'ta bir karakola yönlendirildi. Ertesi gün Tarsus'taki karakola giden Şefkat buradan da Tarsus İlçe Emniyetine gönderildi. Şefkat ifadesinin ardından serbest bırakıldı.

Rapor döneminde sokak röportajları yapan dört YouTube kullanıcısı da gözaltına alındı. Antalya'da "Kendine Muhabir" isimli YouTube kanalı üzerinden sokak söyleşileri yayımlayan **Hasan Köksoy**, ilave TV'den

Arif Kocabıyık ve **Turan Kural**, ve “Sade Vatandaş” YouTube kanalının kullanıcısı **Mehmet Koyuncu**, Aralık ayında sabah saatlerinde evlerine yapılan baskınlarda gözaltına alındı. Dört yayıncının AKP MKYK Üyesi Mücahit Birinci'nin şikâyetiyle açılan bir soruşturma kapsamında gözaltına alındığı bildirildi. Gözaltına alınan dört YouTube kullanıcısından Hasan Köksoy, Aralık başında yaptığı bir sokak röportajı nedeniyle röportaj yaptığı kişiyle birlikte gözaltına alınıp tutuklanmış, tutukluluğa yapılan itirazın ardından serbest bırakılmıştı.

2021'in rapora konu son çeyreğinde ayrıca en az 16 gazeteci hakkında 11 soruşturma açıldı (Hasan Cemal, İdris Yayla, Fırat Fıstık, Begümhan Aydoğan, Oktay Candemir, Barış Pehlivan, Pınar Gayıp, Ferhat Çelik, Ender İmrek, Sevilay Yılmaz, Mustafa Sönmez, Alican Uludağ, Erk Acarer, Emin Çapa, Güldem Atabay, Şeref Oğuz). Bu soruşturmalardan biri aynı dönem içerisinde davaya dönüşürken bir diğeri hakkında da takipsizlik kararı verildi. Önceki dönemlerde başlatılan iki soruşturma hakkında ise bu dönemde takipsizlik kararı verildi.

- T24 yazarı **Hasan Cemal** hakkında 2016 ve 2020 yıllarından ikisi retweet olmak üzere toplam üç sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek “Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla soruşturma başlatıldı. Soruşturma Aralık ayında davaya dönüştü.
- Gazeteci **İdris Yayla** hakkında görevden alınarak yerine kayyım atanan Batman Belediyesi Eş Başkanı Mehmet Demir ile Jiyan Haber adlı sitenin YouTube kanalı üzerinden yaptığı yayın nedeniyle “halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama” iddiasıyla soruşturma başlatıldı.
- Boğaziçi Üniversitesine rektör olarak atanan Prof. Dr. Naci İnci'nin öğrencileri emniyete bildirdiği iddialarını haberleştiren Gerçek Gündem muhabiri **Fırat Fıstık** hakkında “kişisel verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme ve yayma”, “kişinin huzur ve sükununu bozma” ve “iftira” iddialarıyla soruşturma açıldı.
- Tele1 TV spikeri **Begümhan Aydoğan** hakkında, “Jandarma Sahil Güvenlik Akademisinde Menzil tarikatı yapılanması” iddialarının

tartışıldığı bir yayın nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığının şikâyeti üzerine soruşturma başlatıldı.

- Gazeteci **Oktay Candemir** hakkında, *Habertürk* yazarı Çetiner Çetin'in Vanspor'un Yönetim Kurulu listesinde yer almasıyla ilgili bir paylaşımı gerekçe gösterilerek "hakaret" ve "kişilerin huzur ve sükununu bozma" iddialarıyla soruşturma açıldı. Soruşturmada daha sonra takipsizlik kararı verildi.
- Gazeteci **Barış Pehlivan**'a, *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan "Menzil'in şok mangası" başlıklı yazısı nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığının şikâyeti üzerine "hakaret" iddiasıyla soruşturma açıldı.
- ETHA editörü **Pınar Gayip** hakkında, "nitelikli cinsel saldırı" suçlamasıyla yargılanan uzman çavuş Musa Orhan'a ilişkin yaptığı bir haber ve bir sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek "terörle mücadelede görev almış kişileri hedef göstermek" iddiasıyla soruşturma açıldı.
- Mezopotamya Ajansının Türkoğlu 1 No'lu L Tipi Kapalı Cezaevinde yaşanan hak ihlallerine dair "Türkoğlu Cezaevi'nde içme suyu kir akıyor" başlığıyla 24 Eylül 2020 tarihinde servis ettiği haber gerekçesiyle Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatıldı. Cezaevi müdürünün şikâyeti üzerine açılan soruşturma kapsamında ajansın Yazı İşleri Müdürü **Ferhat Çelik** ifadeye çağırıldı.
- *Evrensel* gazetesi yazarı **Ender İmrek** hakkında "Türkiye yanıyor, Saray izliyor" başlıklı yazısı nedeniyle "Cumhurbaşkanına hakaret" ve "halkı kin ve düşmanlığa tahrik" iddialarıyla soruşturma açıldı.
- *Habertürk* yazarı **Sevilay Yılman** hakkında Sedat Peker'in iddialarına dair iki köşe yazısı nedeniyle İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun suç duyurusunun ardından "kamu görevlisine hakaret" ve "iftira" suçlamalarıyla soruşturma başlatıldı.
- BDDK, "sosyal medya ve yayın organları üzerinden kur hareketlerini manipüle etmeye yönelik paylaşımları" nedeniyle aralarında gazeteciler **Şeref Oğuz, Mustafa Sönmez, Alican Uludağ, Erk**

Acarer, Emin Çapa ve **Güldem Atabay**'ın da bulunduğu 26 kişi hakkında Bankacılık Kanunu'nun 74. maddesi uyarınca suç duyurusunda bulundu.

Rapora konu dönemde ayrıca, Mezopotamya Ajansı muhabiri **Berna Kişin** hakkında "Saldırıya uğrayan Kürt aileye polis baskısı" başlıklı haberi ve sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik" iddiasıyla Temmuz ayında başlatılan soruşturmada takipsizlik kararı verildi. Bir başka takipsizlik kararı da Mezopotamya Ajansında yayımlanan "Jandarma Kürtçe mevlidi kesti" başlıklı haber nedeniyle Sorumlu Yazı İşleri Müdürü **Ferhat Çelik** hakkında "halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme" iddiasıyla açılan soruşturmada verildi.

13

Gazeteci göz altına alındı

1

Gazeteci tahliye oldu

16

Gazeteci hakkında soruşturma başlatıldı

58

Gazeteci cezaevinde

20

Olayda gazeteciler saldırı, engelleme ve/veya tehditlere maruz kaldı

Tutuklamalar ve Tahliyeler

Sene başından beri cezaevindeki gazeteci sayısında yaşanan düşüş yılın son çeyreğinde yavaşladı. 2021 başında 87 olan cezaevindeki gazeteci sayısı, pek çok gazetecinin haklarında verilen cezaların infaz sürelerini tamamlayıp tahliye edilmesiyle Eylül sonu itibarıyla 59'a düşmüştü. Rapora konu dönemde, bir gazetecinin daha cezasının infazının tamamlanması nedeniyle tahliye edilmesiyle bu sayı 58 oldu.

TRT eski spikeri Hamza Günerigök, "örgüt üyeliği" suçlamasıyla çarptırıldığı 6 yıl 3 ay hapis cezasının infazının tamamlanması üzerine Ekim ayı başında cezaevinden tahliye edildi. TRT'den kanun hükmünde kararname ile ihraç edilen Günerigök, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen "FETÖ/PDY" soruşturması kapsamında Ocak 2017'de tutuklanarak cezaevine gönderilmişti. Günerigök, Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından görülen "TRT FETÖ yapılanması" davasının Şubat 2019'da görülen karar duruşmasında "örgüt üyeliği" suçlamasıyla 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırılmıştı.

Rapora konu dönemde sokak röportajları yayımlayan bir YouTube kullanıcısı ise tutuklandı. Antalya'da "Kendine Muhabir" isimli YouTube kanalı üzerinden sokak söyleşileri yayımlayan Hasan Köksoy yaptığı röportajlardan biri nedeniyle tutuklandı. Köksoy, beş gün tutuklu kaldıktan sonra itiraz üzerine tahliye edildi.

Yargılamalarda Neler Oldu?

Rapora konu Ekim, Kasım ve Aralık aylarında görülen davalarda öne çıkan gelişmelerden bazıları şöyle:

RedHack davasında AİHM kararına rağmen gazetecilere hapis

cezası: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın damadı ve eski Bakan Berat Albayrak'ın RedHack tarafından sızdırılan e-postalarının haberleştirilmesi nedeniyle gazeteciler Ömer Çelik, Metin Yoksu, Tunca Öğreten, Eray Sargın, Derya Okatan ve Mahir Kanaat'ın yargılandığı dava 14. duruşmasında **sonuçlandı**. Dava sonunda Derya Okatan beraat ederken Öğreten, Yoksu, Çelik, Sargın ve Kanaat

ise “verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme” suçlamasıyla 1 yıl 8'er ay hapis cezasına çarptırıldı. Mahkeme, beş gazeteciye verilen cezaları erteledi. Dava kapsamında altı gazeteci 25 Aralık 2016'da gözaltına alınmış, Okatan, Yoxsu ve Sargın 17 Ocak 2017'de serbest bırakılırken Öğreten, Kanaat ve Çelik 24 gün gözaltında kaldıktan sonra tutuklanmış ve bir yıla yakın süre tutuklu kalmıştı. Ekim 2017'den beri süren davada mahkûmiyet kararı Öğreten ve Kanaat'ın başvurularını değerlendiren AİHM'nin Mayıs 2021'de verdiği ihlal kararına rağmen geldi. İhlal kararında somut kanıt olmaksızın tutukluluğun hukuki olmadığını belirten AİHM, Türkiye'yi toplam 38 bin 250 Euro tazminata mahkûm etmişti.

Özgür Gündem baskını davasında 4 yıl sonra beraat kararı:

Kapatılan *Özgür Gündem* gazetesine Ağustos 2016'da düzenlenen polis baskını sırasında darp edilerek gözaltına alınan gazetecilerin “görevi yaptırmamak için direnme” ve “kamu görevlisine hakaret” suçlamalarıyla yargılandığı dava **sonuçlandı**. Şubat 2018'den beri devam eden davanın karar duruşmasının sonunda 16'sı gazeteci 18 kişinin beraatına hükmedildi. 2016'daki baskın sırasında 20'si gazeteci 22 kişi gözaltına alınmış yurt dışında bulunan dört gazetecinin dosyası yargılama sürecinde ayrılmıştı. Karar duruşmasında *Özgür Gündem* çalışanları Elif Aydoğmuş, Sevdiye Ergürbüz, Reyhan Hacıoğlu, Burcu Özkara, Kemal Bozkurt, Önder Elaldı, Ender Öndeş, Sinan Balık, Davut Uçar, Fırat Yeşilçınar, Zeki Erden ve Doğan Güzel; DİHA muhabirleri Özgür Paksoy ve Mesut Kaynar; İMC TV muhabirleri Gülfem Karataş ve Gökhan Çetin; İstanbul Tabip Odasından Yılmaz Bozkurt ve Doğu Yayınevi çalışanı Hüseyin Gündüz'ün beraatlarına hükmedildi.

Gazeteciler Canan Coşkun, Can Uğur ve Ali Açar'a beraat:

Gazeteciler Canan Coşkun, Can Uğur ve Ali Açar'ın Gezi Parkı protestoları esnasında polis tarafından sıkılan gaz kapsülüyle yaralanıp daha sonra hayatını kaybeden 15 yaşındaki Berkin Elvan'ın ölümüne dair soruşturmayla ilgili haberler nedeniyle yargılandıkları dava beraat kararıyla **sonuçlandı**. Dava kapsamında savcılık, şüpheli polislin dava konusu haberlerde kısaltılarak verilen adı ve buzlanmış fotoğrafı nedeniyle “terör örgütlerine hedef gösterildiğini” iddia

etmişti. Mahkeme, sanıklara yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmadığına hükmederek beraat kararı verdi.

Mehmet Altan'ın AİHM ve AYM kararlarını uygulamayan hâkimlere

açtığı dava başladı: Akademisyen ve yazar Mehmet Altan'ın, hakkındaki Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarını uygulamayan hâkimlere açtığı tazminat davalarının görülmesine başlandı. Eylül 2016'da tutuklanan Altan hakkında AYM Ocak 2018'de AİHM ise Mart 2018'de ihlal kararı vermiş ancak yargılamayı yürüten İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi ile bu mahkemenin kararlarına itirazları değerlendiren İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi hâkimleri yüksek mahkeme kararlarına rağmen Altan'ın tahliyesini reddetmişlerdi. Davalı hâkimler Seval Alaçam, Kemal Selçuk Yalçın ve Mehmet Akif Ayaz'ın yargılandığı davanın ilk duruşması İstanbul 40. Ağır Ceza Mahkemesinde görülürken sonradan Yargıtay üyesi olan hâkim Orkun Dağ'ın davası ise Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde **başladı**. Davaların ilkinde, mahkeme görevsizlik kararıyla dosyayı Dağ'ın yargılandığı Yargıtay 4. Hukuk Dairesine **gönderdi**. Dört hâkimin yargılanmasına Yargıtay 4. Hukuk Dairesinde devam edilecek.

Gazeteci Demirağ'a saldıranların yargılandığı dava ağır ceza

mahkemesine gönderildi: *Yeniçağ* gazetesi yazarı Yavuz Selim Demirağ'a 11 Mayıs 2019 tarihinde saldıran altı kişinin "silahla kasten yaralama, tehdit ve hakaret" suçlamalarıyla yargılandığı davanın ilk duruşması saldırıdan yaklaşık 2,5 yıl sonra Ankara'da görüldü. Sanıkları savunmak için 22 avukat davaya müdahil olmak istedi. Demirağ'ın avukatı, sanıkların öldürme teşebbüsünden yargılanması gerektiğini belirtti ve bu nedenle görevsizlik kararı verilerek dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesini talep etti. Mahkeme, avukat Tokatlı'nın görevsizlik talebini kabul ederek, dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesine karar verdi.

Müeyesser Yıldız'ın açtığı davada Bakan Soylu tazminata mahkûm

oldu: İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, gazeteci Müeyesser Yıldız hakkındaki ifadeleri nedeniyle Yıldız'ın şikâyetiyle açılan tazminat davasında mahkûm oldu. Müeyesser Yıldız, Mayıs 2020 yılında Kars Çemçe bölgesindeki bir askeri operasyonla ilgili yaptığı paylaşımın

ardından İçişleri Bakanı Soylu tarafından hedef alınmıştı. Soylu, Yıldız'a hitaben sosyal medya üzerinden "Benim üzüntüm PKK seviciliğın değil, devlet gömleği giymiş pespayelerle iş tutmandır" demişti. Yıldız da bunun üzerine Soylu hakkında suç duyurusunda bulunmuş ancak üç gün sonra "siyasi ve askeri casusluk" suçlamasıyla gözaltına alınıp tutuklanmış ve beş ay cezaevinde kalmıştı. Yargılama sonunda mahkeme Soylu'nun Yıldız'ın talep ettiği üzere 1 TL tazminata mahkûm edilmesini kararlaştırdı.

Sibel Hürtaş'a polislerin şikâyetiyle dava açıldı: Çoklu baro yasasını protesto eden baro başkanlarının Meclis önündeki eylemini takip ederken 3 Temmuz 2020'de gözaltına alınan gazeteci Sibel Hürtaş'a kendisini gözaltına alan polislerin şikâyetiyle "görevi yaptırmamak için direnme" suçlamasıyla üç yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. Hürtaş'ın polislerle ilgili şikâyeti hakkında takipsizlik kararı verilmişti. Kasım ayında ilk duruşması görülen dava Nisan 2022'ye ertelendi. Hürtaş mahkemedeki ifadesinde gözaltı esnasında işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldığını belirtti, hastaneden iki günlük iş göremezlik raporu aldığına dikkat çekti.

"Charlie Hebdo davasında" Fransız gazeteciler yargılanıyor:

Fransız mizah dergisi Charlie Hebdo'nun 28 Ekim 2020 tarihli sayısının kapağında yayımlanan bir karikatür nedeniyle derginin yöneticileri Julien Serignac, Gérard Biard ve Laurent Sourisseau ile karikatürün çizeri Alice Petit hakkında "Cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla açılan davanın ilk duruşması Ankara'da görüldü. Duruşma sonunda mahkeme, suçtan zarar görme ihtimaline binaen Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın davaya katılmasına karar verdi. Sanıkların savunmalarının tespiti için yurt dışı istinabe yazısının akıbetinin sorulmasına ve bilgiler tespit edildiğinde savunmalarının alınması için işlem yapılmasına karar veren mahkeme, davayı 1 Haziran 2022 tarihine erteledi.

Yazar Aslı Erdoğan'ın yeniden yargılanmasına başlandı: "Özgür

Gündem ana davası" olarak bilinen davada yazar Aslı Erdoğan hakkında "örgüt propagandası" suçlaması yönünden verilen düşme kararının istinaf mahkemesi tarafından bozulmasının

ardından başlayan yeniden yargılamanın ilk duruşması İstanbul'da **görüldü**. Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek izleyici alınmayan duruşmaya yurt dışında yaşayan Erdoğan katılmadı. Özgür Gündem davasında Erdoğan hakkındaki "örgüt propagandası" suçlaması zaman aşımı nedeniyle düşmüş, diğer suçlamalar hakkında ise beraat kararı verilmişti. Ancak istinaf mahkemesi, suçlamaya konu yazıların internet sitesinde de yayımlanmış olması nedeniyle Basın Kanunu'ndaki dört aylık zaman aşımının uygulanmasının mümkün olmadığını belirterek düşme kararını bozmuştu.

"FETÖ medya davasında" yeniden yargılamaya devam edildi:

Kamuoyunda "FETÖ medya yapılanması davası" olarak anılan davada haklarında verilen hükümler Yargıtay tarafından bozulan gazeteciler Ahmet Memiş, Ali Akkuş, Cemal Azmi Kalyoncu, Gökçe Fırat Çulhaoğlu, Ünal Tanık, Yakup Çetin, Yetkin Yıldız ve bir dönem köşe yazarlığı yapmış olan müzisyen Atilla Taş'ın yeniden yargılamanın üçüncü duruşması 26 Ekim'de **görüldü**. Duruşma sonunda TCK 301'den yargılanması için Adalet Bakanlığının izni beklenen Atilla Taş dışındaki gazetecilerin adli kontrol tedbirlerinin kaldırılmasına hükmedildi. Bir sonraki duruşma Şubat 2022'de görülecek.

GAZETECİLERE YÖNELİK SALDIRI VE ENGELLEMELER

Expression Interrupted tarafından yürütülen açık kaynak takip çalışmalarına göre, rapora konu Ekim, Kasım, Aralık aylarında Türkiye'nin çeşitli illerinde gazetecilere yönelik 20 saldırı, engelleme ve/veya tehdit hadisesi yaşandı. Vakaların 13'ünde fail kayıtlara polis ya da asker olarak geçerken en az beş saldırı ya da tehdit ise siviller tarafından gerçekleştirildi. İki vakada ise gazetecilerin görev yapması kamu görevlileri tarafından engelledi.

Rapora konu dönemde kayıtlara geçen saldırı, tehdit veya engellemeler şöyle:

- **3 Ekim:** Doğrusu Haber muhabiri Büşra Taşkıran ve Jin News muhabiri Öznur Değer Ankara'da yurttaşlarla sokak röportajı yaparken polis tarafından engellendi. Polis her iki gazeteciye de GBT uygulaması yaptı, Değer'in yapmakta olduğu röportaj GBT nedeniyle yarıda kesildi. Gazetecilere sokak röportajları için resmi basın kartına sahip olmaları gerektiği söylendi. (Ankara)
- **5 Ekim:** Şırnak'ta asker ve korucular tarafından kesildiği bildirilen ağaçların TIR'larla şehir dışına taşınmasını görüntüleyen Mezopotamya ajansı muhabiri Zeynep Durgut, TIR sürücülerinin saldırısına uğradı. Şoförler Durgut'a görüntü ve fotoğrafların silinmesi için tehditte bulundu. (Şırnak)
- **5 Ekim:** Dokuz8 Haber editörü Fatoş Erdoğan Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin polis tarafından gözaltına alınmasını takip ettiği sırada polisler tarafından darp edildi. (İstanbul)
- **7 Ekim:** Boğaziçi Üniversitesinden iki öğrencinin tutuklanmasına tepki gösteren öğrencilere yönelik polis müdahalesini görüntülemek üzere kampüs önünde bulunan gazetecilerin görevlerini yapması polis tarafından engellendi. Gazetecilerin etrafını kalkanlarla kapatan polis, basın mensuplarını uzun süre abluka altında tuttu

ve öğrencilere yaklaştırmadı. Müdahale sırasında Halk TV muhabiri Erdiñç Yılmaz ciddi derecede darp edilirken Artı Gerçek muhabiri Yağmur Kaya'nın ise basın kartına polis tarafından el konuldu. (İstanbul)

- **10 Ekim:** 10 Ekim Ankara saldırısının yıldönümünde Ankara Garı önünde yapılmak istenen anmayı takip eden ANKA haber ajansı muhabiri Tamer Arda Erşin, polis tarafından "seni dörde bölerim" diye ölümle tehdit edildi. (Ankara)
- **19 Ekim:** FOX TV Muhabiri Beril Özcan İstanbul Fikirtepe'de pazarda çekim yaparken İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ekipleri tarafından engellendi. İBB yetkilileri, İBB tarafından işletilen yerlerde çekim yaparken güvenlik kuralları gereği belediyeye önceden bilgi verilmesi gerektiğini, bunun yıllardır mevcut olan bir uygulama olduğunu söyledi. (İstanbul)
- **28 Ekim:** Habertürk TV muhabiri Kübra Demir, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yeni taksi projesini protesto eden taksicilerin eylemini takip ettiği sırada bir taksicinin üzerine yürüdüğünü ve kendisine hakaret ettiğini duyurdu. (İstanbul)
- **29 Ekim:** *Cumhuriyet* gazetesi, FOX TV ve Anka Haber Ajansı muhabir ve kameramanlarının Anıtkabir'de 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla düzenlenen töreni takip etmesi İletişim Başkanlığı tarafından uygulanan akreditasyon gerekçesiyle engellendi. (Ankara)
- **29 Ekim:** Malatya'da 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ve Kernek Meydanı'nın açılış törenini takip eden gazeteci Burhan Karaduman, töreni takip ederken bir grubun saldırısına uğradı. Yüzüne, sırtına, kafasına ve bacaklarına aldığı darbelerle yaralanan Karaduman, Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesine kaldırıldı. Saldırı sonrası yakalanan beş şüpheliden üçü tutuklandı. (Malatya)
- **6 Kasım:** Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Adana Şubesi, Şube Başkan Yardımcısı Murat Yıldız'ın telefonla tehdit edildiğini açıkladı.

Yıldız'ın şahsi telefonuna gelen bir aramada Çukurova Belediye Başkanı Soner Çetin'in adı verilerek tehdit edildiği belirtildi. (Adana)

- **8 Kasım:** Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kuruluş yıldönümünde YÖK'ü protesto etmek için Ankara Üniversitesi önünde gerçekleştirilen eylemi takip etmek isteyen gazetecilerin görüntü ve fotoğraf alması polis tarafından engellendi. (Ankara)
- **15 Kasım:** Toplumsal haber sitesi muhabiri Umut Taştan, hasta tutuklu Ali Osman Köse için Taksim Meydanı'nda yapılan eylemi takip ederken polisin saldırısına uğradı. Taştan, "Gazeteci olduğumu defalarca belirtmememe rağmen yere yatırıldım, üstümde sayısını bilmediğim polisle öylece bekletildim. Eylemcilerin gözetimine alınmasının ardından bırakıldım" dedi. (İstanbul)
- **17 Kasım:** Dokuz8 editörü Esra Tokat Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi öğrencilerinin adliye önünde bir davaya ilişkin yapmak istedikleri basın açıklaması öncesi polis tarafından engellendi. Tokat'ın görüntü almasına resmi basın kartı olmadığı gerekçesiyle izin verilmedi.
- **18 Kasım:** Mimarlar Odası Ankara Şubesinin Ankara'da Kurtuluş Parkı'na ilişkin düzenlediği basın açıklamasını takip etmek isteyen altı gazeteci polis tarafından engellendi. (Ankara)
- **22 Kasım:** Konya'nın Ereğli ilçesinde yerel bir internet sitesinin sahibi olan gazeteci Özcan Saraç yolda yürürken MHP Ereğli İlçe Başkan Yardımcısı Hasan Yazar'ın saldırısına uğradı. Saraç, saldırı sonrasında yaptığı açıklamada, Yazar'ın kendisine yumruk attıktan sonra ölümle tehdit ettiğini söyledi.
- **23 Kasım:** Diyarbakır'ın Lice ilçesinde haber takibi yapan Jin News muhabiri Derya Ren ve Mezopotamya Ajansı muhabiri Eylem Akdağ asker ve polisler tarafından engellendi. Ren'in boynunda bulunan fotoğraf makinesinin kayışı ile boynunun sıkıldığı ve daha sonra makinesine el konulduğu öğrenildi. Akdağ'ı da darp eden askerler silahla Akdağ'ı iterek fotoğraf makinesine el koydu. (Diyarbakır)

- **25 Kasım:** Artı TV muhabiri Bilal Meyveci Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Günü'nde düzenlenen yürüyüşü takip ederken polis şiddetine maruz kaldı. Meyveci, yakın mesafeden sıkılan biber gazı ve plastik mermiyle yaralandı. Kamera ve ekipmanı da zarar gördü. (İstanbul)
- **1 Aralık:** Ankara'da kadına yönelik şiddet davasında yargılanan Ömer Faruk Ayvaz adlı kişinin yargılandığı duruşmayı takip etmek isteyen gazetecilerin duruşma salonu önünde çektiği fotoğraflar polis tarafından silinmek istendi. Sanık Ayvaz'ın ağabeyi duruşma salonu önündeki avukatlara, gazetecilere ve davayı izlemek isteyenlere tehditlerde bulundu. (Ankara)
- **7 Aralık:** Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski eş genel başkanları ve Merkez Yürütme Kurulu (MYK) üyelerinin de aralarında bulunduğu 21'i tutuklu 108 kişi hakkında açılan "Kobani Davasının" Sincan Cezaevi Kampüsünde görülen duruşmasını izlemek isteyen gazeteciler polisler tarafından salona alınmadı. (Ankara)
- **4 Aralık:** Tunceli'nin Nazimiye ilçesinde bir yurttaşla söyleşi yapan PİRHA Tunceli muhabiri Cihan Berk, çekim yapmak için izin alması gerektiğini söyleyen polisler tarafından engellendi. (Tunceli)
- **16 Aralık:** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında Asgari Ücret Tespit Komisyonunun toplanması beklenen salonun boş hâlini görüntüleyen Halk TV muhabiri Mevsim Altay ve kameraman Haydar Öztürk bakanlık yetkililerince binadan çıkarıldı. (Ankara)

RTÜK VE BİK CEZALARI

Rapora konu dönemde “iktidarın medya üzerindeki sopası” olmakla suçlanan medya düzenleme kurumları RTÜK ve BİK eleştirilerin hedefinde kalmaya devam etti. CHP milletvekili Bülent Tezcan, hazırladığı bir yasa teklifi ile BİK’in ceza yetkisinin ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilen 2018 yılından bu yana verilen tüm cezaların sonuçlarıyla birlikte kaldırılmasını istedi. Tezcan, teklife gerekçe olarak resmi ilanların adaletli dağıtımını sağlamak için kurulmuş olan BİK’in, iktidarı eleştiren haberler yapan gazeteleri ağır ekonomik yaptırımla baskı altına almaya çalışan bir kurum haline getirilmesini gösterdi.

2021’in son çeyreğinde herhangi bir yeni BİK ceza kararı kayıtlara geçmezken BİK’in *Evrensel* ve *Yeni Asya* gazetelerine yönelik sırasıyla Eylül 2019 ve Ocak 2020’den beri uyguladığı ilan yasakları yürürlükte kalmaya devam etti.

RTÜK ise hem 2021 yılına ait verilerin kamuoyuyla paylaşılmasıyla hem de verdiği yeni ceza kararları nedeniyle bu dönemde de siyasetleşme ve sansür eleştirilerinin hedefinde oldu. Üst Kurulun muhalefetteki Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) kontenjanından seçilen üyesi İlhan Taşcı’nın [açıkladığı](#) verilere göre, RTÜK 1 Ocak – 24 Aralık 2021 tarihleri arasında televizyon kanallarına yönelik olarak 71 ceza kararı verdi. RTÜK’ün haber ve güncel tartışma programlarına yönelik kararlarını temel alan Taşcı’ya göre, cezaların tamamı eleştirel yayın yapan televizyon kanallarına kesilirken iktidar yanlısı kanallara hiç ceza kesilmedi. Buna göre, Halk TV’ye 23, Tele 1’e 21, FOX TV’ye 15, KRT’ye sekiz ve Habertürk TV’ye de dört ceza kesildi; cezaların karşılığı 21 milyon 500 bin TL oldu. Hükümeti destekleyen kanallara ise 100 bin civarında izleyici şikâyetine rağmen herhangi bir ceza verilmedi.

Benzer bir tablo, haber programlarına kesilen cezalarda ortaya çıkan tablo kadar keskin olmasa da, genel yayın kategorisindeki kanallara verilen cezalar incelendiğinde de ortaya çıkıyor. Rapora konu dönemde yayımlanan bir [habere](#) göre, 2021 yılında genel yayın türünde yayın yapan kanallara toplam 35 kez idari para cezası

uygulanırken, kesilen para cezalarının toplamı 24,5 milyon TL'yi buldu. Cezaların yaklaşık yüzde 52'sine karşılık gelen 12,7 milyon TL'si muhalif olarak nitelenen FOX TV'ye kesilirken TV 8'e 4,1 milyon TL, Kanal D'ye 3,5 milyon TL, Show TV'ye 3,2 milyon TL, Star TV'ye ise 786 bin TL para cezası uygulandı. Bu kategoride bulunan ve en çok şikâyet alan kanallardan biri olan hükümet yanlısı ATV'ye ise para cezası uygulanmadı.

2021'in son üç ayında kayıtlara geçen RTÜK cezaları şöyle:

- RTÜK, 27 Ekim tarihli toplantısında, Halk TV'ye yönelik üç ceza kararı aldı. Bu kararlarla Halk TV'ye bir toplantıda toplam 215 bin 619 TL idari para cezası kesilmiş oldu. RTÜK, ilk olarak, 15 Ekim'de yayımlanan "Perdenin Önü Arkası" adlı programda hükümete yakın Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA) hakkında yapılan yorumlarda "yasal bir vakıf olan TÜGVA'nın FETÖ terör örgütüne benzetildiği," "kullanılan ifadelerin kamusal sorumluluk anlayışı ile bağdaşmadığı" ve bu ifadelerin "dürüst, kişi ve kurumları zedelemeyecek nitelikte olması hususuna özen gösterilmediği" gerekçesiyle Halk TV'ye idari [para cezası verdi](#).
- 27 Ekim'deki toplantısında RTÜK, Halk TV'ye Temmuz ayında yayımlanan "Açıkça" ve "Sözüm Var" programlarında yapılan yorumlar nedeniyle de idari [para cezası verdi](#). Söz konusu programlarda RTÜK ve BİK eleştirilmiş, bu kurumların medya üzerinde baskı kurdukları dile getirilmişti. RTÜK üyesi İlhan Taşçı, aynı zamanda BİK Genel Kurul üyesi de olan RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin'in toplantıya "taraf" olduğu için katılamayacağına dair teklifinin reddedildiğini [duyurdu](#).
- Aynı toplantıda Halk TV aleyhine bir başka ceza kararı da 19 Ekim'de yayımlanan "Kayda Geçsin" adlı programda kağıt toplayıcılarının depolarına yönelik baskınların Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan'ın atık kağıt sektörüne girecek olmasıyla bağlantılı olduğuna dair söylentilerin dile getirilmesi nedeniyle [verildi](#). Kararda, söz konusu yayında "soruşturulması mümkün olan haberlerin soruşturulmaksızın veya doğruluğundan

emin olunmaksızın yayınlanamayacağı" ilkesinin ihlal edildiği belirtildi.

- 27 Ekim tarihli toplantıda bir ceza da Tele 1'e kesildi. RTÜK, 6 Ekim'de yayımlanan "18 Dakika" adlı programda Cumhurbaşkanlığı Yüksek İstişare Kurulu Başkanvekili ve TBMM eski Başkanı İsmail Kahraman'ın bir beyanatına ilişkin yapılan değerlendirmeler nedeniyle kanala idari [para cezası verdi](#).
- Yine aynı toplantıda, Kudüs TV adlı kanala Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'e yönelik eleştiriler nedeniyle [ceza verildi](#). Kararda, 8 Ekim'de yayımlanan "Üçüncü Göz" adlı programda yapılan "Azerbaycan yönetimi aynı Saddam yönetimi gibi" şeklindeki yorumların "kamusal sorumluluk anlayışı ile bağdaşmadığı" belirtildi.
- Üst Kurul, 17 Kasım tarihli toplantısında CHP İzmir Milletvekili Özcan Purçu ve Roman Dernekleri Federasyonu tarafından Show TV'de yayımlanan "Üç Kuruş" dizisi hakkında dizide Roman vatandaşların aşağılandığı gerekçesiyle yapılan şikâyetleri görüştü. RTÜK, dizideki şiddet sahneleri ve kadın ve çocuk istismarı temalarının işleniş biçimi nedeniyle Show TV'ye idari para cezası verilmesine [hükmetti](#).
- Üst Kurul, yine 17 Kasım'daki toplantısında, FM TV adlı televizyon kanalında 29 Ekim tarihinde yayımlanan "Sorarım" adlı programda program sunucusu ve konuklar arasında geçen diyaloglarda "Ben özellikle 29 Ekim günlerinde hep simsiyah giyiniyorum. Yani hilafetin ilga edilip kaldırıldığı, İslam'ın unutturulmaya çalışıldığı günü ben kutlamaya haya ediyorum... Müslümanım deyip de bu günü kutlayanı da kınıyorum" ifadeleri ile Çanakkale Savaşı ve 1999 Marmara depremine dair ifadeleri değerlendirdi. RTÜK, "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlık ve bağımsızlığına ve Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırılık" gerekçesiyle FM TV'ye idari para cezası verilmesine ve söz konusu programın yayınının üç kez durdurulmasına [karar verdi](#).

- RTÜK, 24 Kasım tarihli toplantısında radyo programcısı Nihat Sırdar'ın "Nihat'la Sivrisinek" programında, hükümetin pandemi döneminde topladığı bağışlara ilişkin yorumunu gerekçe göstererek Kafa Radyo'ya para cezası verdi. Kararı sosyal medya üzerinden duyuran RTÜK'ün CHP kontenjanından seçilen üyesi Okan Konuralp, RTÜK'ün Sırdar'ın yaklaşık üç ay önce yayımlanan programında "toplanan yardımların nereye gittiği belli değil" demesini tarafsızlık/doğruluk ilkesine aykırı bulduğunu [açıkladı](#).
- RTÜK, 15 Aralık tarihli toplantısında ise dijital platform Exxen'de yayımlanan "Konuşanlar" adlı programın 44. bölümünün katalogdan çıkarılmasına [karar verdi](#). RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, söz konusu program hakkında "Türk aile yapısına ve ahlâkına uygun olmayan diyaloglar" gerekçesiyle inceleme başlatıldığını duyurmuştu. Üst Kurul, aynı toplantıda ayrıca dijital platform Netflix'te yer alan "Ortaya Karışık İlişkiler" (Donde caben dos) adlı filmin "toplumun manevi değerlerine ve genel ahlaka aykırı olduğu" gerekçesiyle katalogdan çıkarılmasına karar verdi.
- RTÜK aynı toplantıda CHP Grup Başkanvekili Engin Altay'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik eleştirileri nedeniyle Tele 1'e, iktidar ortağı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Devlet Bahçeli ve Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş hakkındaki eleştiriler nedeniyle de Halk TV'ye 210 bin TL [ceza verdi](#).
- RTÜK, 29 Aralık'ta gerçekleşen toplantısında ise Halk TV, FOX TV ve Tele 1'e idari [para cezası verdi](#). Üst Kurul, Halk TV'ye gazeteci Barış Terkoğlu'nun bir programda okuduğu bir müfettiş raporu nedeniyle eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın küçük düşürüldüğü gerekçesiyle; FOX TV'ye Enerji Piyasası Denetleme Kurulunun (EPDK) "Bugün benzine zam yok" açıklamasının ana haber bülteninde eleştirilmesi nedeniyle ve Tele 1'e de gazeteci Uğur Dündar'ın sunduğu "Demokrasi Arenası" adlı programda emekli amiral Türker Ertürk'ün "Atatürk'e düşmanlık olsun diye pistin ortasına inşaat yaptılar" sözleri ve iktidara yönelik eleştirileri nedeniyle idari para cezası verdi.

RTÜK ayrıca tutuklu HDP eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ın 6 Ekim tarihinde FOX TV'de katıldığı bir programdaki açıklamaları nedeniyle [inceleme başlattı](#).

Öte yandan, raporlama döneminde RTÜK kararlarına yapılan itirazlardan biri mahkemece haklı bulundu. RTÜK'ün Temmuz ayında Halk TV'ye verdiği üç kez program durdurma cezasının yürütmesi Ankara Bölge İdare Mahkemesi tarafından durduruldu. RTÜK, CHP eski Milletvekili Hilmi Yarayıcı'nın Halk TV'de yayımlanan bir programda Grup Yorum'un Cemo adlı türküsünü seslendirmesini "terör örgütü propagandası" sayarak Halk TV'ye üç kez program durdurma ve idari para cezası vermişti. Ankara Bölge İdare Mahkemesinin üç üyesinin oybirliğiyle verdiği kararda şu ifadelere yer verildi: "Cemo türküsünün teröre destek verdiği gerekçesiyle Halk TV'ye yaptırım uygulanmış olsa da şarkının sözlerinin terörü açıkça övücü nitelikte olmadığı, şarkının terör propagandası amacıyla kullanıldığına dair dosyaya herhangi bir veri konulmadığı anlaşıldığından Halk TV'nin itirazının kabulüne oybirliğiyle karar verilmiştir."

P24 ve Expression Interrupted çalışma ekibi diğer web sitelerine verilen bağlantılarda sağlanan içeriği kontrol edemez ve bu içeriklerden sorumlu tutulamaz. Bu rapordan yapılan alıntılardan ötürü doğabilecek sonuçlardan P24 ve Expression Interrupted ekibi ve sorumlu değildir.